

Akhlāq-i zīstī

i.e., Bioethics Journal

2025; 15(40): e6

The Bioethics and Health
Law InstituteMedical Ethics and Law
Research CenterInternational Association
of Islamic Bioethics

Examining the Relationship Between Islamic Work Ethics and School Bonding with Students' Academic Ethics Considering the Mediating Role of Organizational Ethical Context

Fahimeh Sadat Sajjad¹, Fatemeh Abdollahi², Azam Bakhtyari Renani^{3*}

1. Department of Curriculum Planning, Payame Noor University, Isfahan, Iran.

2. Department of Curriculum Planning, Payame Noor University, Qeshm International Center, Qeshm, Iran.

3. Department of Educational Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: Islamic work ethics and organizational ethical context play a significant role in helping students fulfill their academic duties by adhering to academic ethics within the school environment. Therefore, the aim of this study was to examine the relationship between Islamic work ethics and school bonding with students' academic ethics, with consideration of the mediating role of the organizational ethical context.

Methods: This research is applied in terms of its objective and correlational in terms of data collection. The statistical population consisted of secondary school students in District 4 of Isfahan during the 2023-2024 academic year. A total of 390 students were selected as the research sample through multi-stage cluster sampling, and the questionnaires of organizational ethical context (Hunt, 1989), Islamic work ethics (Yousef, 2001), school bonding (Brown & Evans, 2002), and academic ethics (Golparvar, 2010) were distributed among them. The content validity of all questionnaires was confirmed based on the opinions of education experts and their reliability was calculated using Cronbach's alpha test. Data analysis was performed using structural equation modeling.

Ethical Considerations: In this study, authenticity of the texts, honesty, and integrity were observed, and the participants responded to the questionnaires with full awareness of the research objectives.

Findings: The results indicated that Islamic work ethics explained 57% of the variance in academic ethics and 52% of the variance in school bonding. School bonding predicted 31% of the variance in academic ethics, and the organizational ethical context predicted 73% of the variance in academic ethics, 54% of the variance in Islamic work ethics, and 43% of the variance in school bonding. Additionally, the indirect role of the organizational ethical context in the relationship between Islamic work ethics and school bonding with students' academic ethics was confirmed ($P < 0.05$).

Conclusion: Findings highlight the importance of the organizational ethical context in enhancing school bonding and students' academic ethics, as well as strengthening the relationship between Islamic work ethics and school bonding.

Keywords: Organizational Ethical Context; Islamic Work Ethics; School Bonding; Academic Ethics; Students

Corresponding Author: Azam Bakhtyari Renani; **Email:** bakhtyari@pnu.ac.ir

Received: September 29, 2024; **Accepted:** December 24, 2024; **Published Online:** July 2, 2025

Please cite this article as:

Sajjad FS, Abdollahi F, Bakhtyari Renani A. Examining the Relationship Between Islamic Work Ethics and School Bonding with Students' Academic Ethics Considering the Mediating Role of Organizational Ethical Context. Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal. 2025; 15(40): e6.

انجمن بین‌المللی اخلاق زیستی اسلامی مرکز تحقیقات اخلاق و حقوق پزشکی انستیتو اخلاق زیستی و حقوق سلامت

مجله اخلاق زیستی

دوره پانزدهم، شماره چهارم، ۱۴۰۴

بررسی ارتباط بین اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه با اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان

با توجه به نقش واسطه‌ای بافت اخلاقی سازمان

فهیمة سادات سجادی^۱، فاطمه عبدالهی^۲، اعظم بختیاری رنانی^۳

۱. گروه برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه پیام نور، اصفهان، ایران.

۲. گروه برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه پیام نور، مرکز بین‌المللی قشم، قشم، ایران.

۳. گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: رویکردهای اخلاق کار اسلامی و بافت اخلاقی سازمان به دانش‌آموزان کمک می‌کنند تا در محیط مدرسه به خوبی با رعایت اخلاق تحصیلی تکالیف خود را به انجام برسانند. لذا، هدف پژوهش حاضر بررسی ارتباط بین اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه با اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان با توجه به نقش واسطه‌ای بافت اخلاقی سازمان بوده است.

روش: این پژوهش از لحاظ هدف جزء تحقیقات کاربردی و از لحاظ شیوه گردآوری داده‌ها به روش همبستگی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان متوسطه ناحیه ۴ شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بود. تعداد ۳۹۰ نفر با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب و پرسشنامه‌های بافت اخلاقی سازمان هانت (۱۹۸۹)، اخلاق کار اسلامی یوسف (۲۰۰۱)، پیوند با مدرسه براون و ایوانز (۲۰۰۲) و اخلاق تحصیلی گل‌پرور (۱۳۸۹) بین آن‌ها توزیع شد. روایی محتوایی همه پرسشنامه‌ها براساس نظرات متخصصین تعلیم و تربیت تأیید و پایایی آن‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ محاسبه شد. تحلیل داده‌ها براساس مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام گردید.

ملاحظات اخلاقی: در این پژوهش حفظ اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است و مشارکت‌کنندگان با آگاهی از اهداف پژوهش به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که اخلاق کار اسلامی، ۰/۵۷ از واریانس اخلاق تحصیلی و ۰/۵۲ از واریانس پیوند با مدرسه را توضیح داده است. پیوند با مدرسه، ۰/۳۱ از واریانس اخلاق تحصیلی، و بافت اخلاقی سازمان، ۰/۷۳ از واریانس اخلاق تحصیلی، ۰/۵۴ از واریانس اخلاق کار اسلامی و ۰/۴۳ از واریانس پیوند با مدرسه را پیش‌بینی می‌کند. علاوه بر این نقش غیرمستقیم بافت اخلاقی سازمان در ارتباط بین اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه با اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان نیز تأیید شده است ($P < 0/05$).

نتیجه‌گیری: یافته‌ها اهمیت نقش بافت اخلاقی سازمان در ارتقای پیوند با مدرسه و اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان و همچنین تقویت ارتباط بین اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه را نشان می‌دهد.

واژگان کلیدی: بافت اخلاقی سازمان؛ اخلاق کار اسلامی؛ پیوند با مدرسه؛ اخلاق تحصیلی؛ دانش‌آموزان

نویسنده مسئول: اعظم بختیاری رنانی؛ پست الکترونیک: bakhtyari@pnu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۸؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۰/۰۴؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۴/۱۱

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Sajjad FS, Abdollahi F, Bakhtyari Renani A. Examining the Relationship Between Islamic Work Ethics and School Bonding with Students' Academic Ethics Considering the Mediating Role of Organizational Ethical Context. *Akhlaq-i zisti, i.e., Bioethics Journal*. 2025; 15(40): e6.

مقدمه

در دنیای امروز که تحولات آموزشی و اجتماعی با سرعتی چشمگیر در حال پیشرفت است، توجه به اخلاق در محیط‌های آموزشی به‌ویژه در مدارس از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (۱). اخلاق کار اسلامی که بر پایه اصول و آموزه‌های دینی استوار است، می‌تواند تأثیرات عمیقی بر رفتارهای فردی و جمعی در محیط‌های آموزشی داشته باشد (۲). این اخلاق نه تنها بر تعاملات اجتماعی و فرهنگی تأثیر می‌گذارد، بلکه می‌تواند پیوند دانش‌آموزان با مدرسه را تقویت کرده و آنان را به سمت تلاش و تعهد بیشتر در مسیر تحصیل هدایت کند (۳)، از آنجایی که، سازمان‌ها به‌ویژه نهادهای آموزشی مانند مدارس، نقشی بی‌بدیل در شکل‌دهی به آینده جوامع ایفا می‌کنند، این سازمان‌ها نه تنها مسئولیت انتقال دانش و مهارت‌های علمی به نسل‌های جوان را بر عهده دارند، بلکه به‌عنوان محیط‌هایی برای پرورش شخصیت، اخلاق و ارزش‌های انسانی عمل می‌کنند (۴). بنابراین، در چنین محیط‌هایی، توجه به اصول و ارزش‌های اخلاقی، هم در سطح فردی و هم در سطح سازمانی، اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند (۵). اخلاق و ارزش‌ها نه تنها به‌عنوان راهنماهایی برای رفتارهای درست و نادرست عمل می‌کنند، بلکه می‌توانند به ایجاد محیطی مثبت و سازنده کمک کنند که در آن، تمامی اعضای سازمان از مدیران تا دانش‌آموزان، در جهت دستیابی به اهداف مشترک و رشد همه‌جانبه تلاش می‌کنند (۶). مدارس به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای اجتماعی، نقشی اساسی در تربیت نسل‌های آینده دارند و از این‌رو، توجه به اخلاق و ارزش‌ها در آن‌ها امری ضروری و انکارناپذیر است (۷). پیوند با مدرسه به‌عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر موفقیت تحصیلی و توسعه شخصیت دانش‌آموزان شناخته می‌شود. این مفهوم به میزان تعهد و احساس تعلقی اشاره دارد که دانش‌آموزان نسبت به محیط مدرسه و فعالیت‌های آموزشی آن دارند. پیوند قوی با مدرسه می‌تواند به افزایش انگیزه، بهبود عملکرد تحصیلی، و کاهش مشکلات رفتاری و ترک تحصیل کمک کند (۸). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که

اصول اخلاقی مبتنی بر آموزه‌های دینی و فرهنگی، نقش مهمی در تقویت پیوند با مدرسه ایفا می‌کند (۹). رفتارهای اخلاقی در محیط مدرسه، از جمله احترام به دیگران، صداقت، و مسئولیت‌پذیری، می‌توانند به ایجاد یک فضای مثبت و حمایتی کمک کنند که در آن دانش‌آموزان احساس امنیت و تعلق کنند (۱۰). این محیط اخلاقی موجب می‌شود که دانش‌آموزان با انگیزه بیشتری در فعالیت‌های آموزشی شرکت کنند و تعاملات مثبت‌تری با معلمان و هم‌کلاسی‌های خود داشته باشند (۱۱). علاوه بر این، مدرسه‌ای که بر اصول اخلاقی استوار است، می‌تواند به ایجاد الگوهای رفتاری مناسب برای دانش‌آموزان کمک کند و به آن‌ها بیاموزد که چگونه می‌توانند در جامعه به‌طور مؤثری عمل کنند (۱۲). پیوند قوی با مدرسه به دانش‌آموزان این امکان را می‌دهد که به‌عنوان بخشی از یک جامعه آموزشی احساس کنند و در نتیجه، به‌طور فعال‌تری در فرآیند یادگیری و فعالیت‌های مدرسه مشارکت داشته باشند. از این‌رو، نقش اخلاق در تقویت پیوند با مدرسه را نمی‌توان نادیده گرفت. یک محیط آموزشی که براساس اصول اخلاقی استوار باشد، می‌تواند به‌طور قابل توجهی به افزایش احساس تعلق و تعهد دانش‌آموزان نسبت به مدرسه و یادگیری کمک کند و بهبود نتایج تحصیلی و رفتاری آنان را به دنبال داشته باشد (۱۳).

اخلاق تحصیلی به‌عنوان یکی از ابعاد مهم رفتار دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری، اهمیت شایان توجهی دارد. این مفهوم شامل اصول و ارزش‌هایی است که به نحوه انجام تکالیف، شرکت در فعالیت‌های آموزشی، و تعامل با معلمان و هم‌کلاسی‌ها مربوط می‌شود (۱۴). اخلاق تحصیلی به ارتقاء کیفیت یادگیری کمک کرده و موجب تقویت انضباط فردی، مسئولیت‌پذیری، و صداقت در انجام وظایف تحصیلی می‌شود (۱۵). این اصول به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با دقت و جدیت بیشتری به تحصیلات خود پرداخته و در محیط آموزشی به‌طور مؤثری عمل کنند (۱۶). اهمیت اخلاق تحصیلی در این است که پایه‌گذار رفتارهای مثبت در محیط مدرسه است و می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر پیوند

دانش‌آموزان با مدرسه داشته باشد. زمانی که دانش‌آموزان از اصول اخلاقی پیروی می‌کنند و در فعالیت‌های تحصیلی خود با صداقت و تلاش عمل می‌کنند، این رفتارها موجب ایجاد یک محیط آموزشی سالم و پشتیبان می‌شود (۱۷). این محیط مثبت به تقویت احساس تعلق و ارتباط دانش‌آموزان با مدرسه کمک می‌کند و آن‌ها را تشویق می‌کند تا در فرآیند یادگیری مشارکت فعال‌تری داشته باشند (۱۸). وقتی دانش‌آموزان احساس تعلق و ارتباط قوی‌تری با مدرسه دارند، بیشتر احتمال دارد که اصول اخلاقی را در فعالیت‌های تحصیلی خود به کار ببرند (۱۹). در مقابل، وقتی که دانش‌آموزان به طور مؤثر و با اصول اخلاقی عمل می‌کنند، این رفتارها موجب تقویت پیوند آن‌ها با مدرسه می‌شود. این ارتباط متقابل می‌تواند به افزایش انگیزه تحصیلی، بهبود عملکرد تحصیلی، و کاهش مشکلات رفتاری و اجتماعی کمک کند. در نتیجه، تقویت اخلاق تحصیلی در محیط مدرسه به عنوان یک عامل کلیدی در بهبود پیوند دانش‌آموزان با مدرسه و ارتقای کیفیت یادگیری شناخته می‌شود (۲۰). با ایجاد و حفظ یک فرهنگ اخلاقی در مدارس، می‌توان به بهبود روابط میان دانش‌آموزان، معلمان و خانواده‌ها کمک کرد و در نهایت، به موفقیت تحصیلی و رشد همه‌جانبه دانش‌آموزان منجر شد.

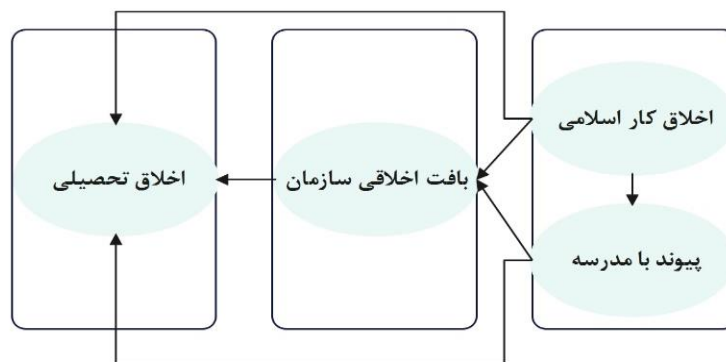
اخلاق کار اسلامی به عنوان یک چارچوب معنوی و رفتاری براساس آموزه‌های اسلامی، در محیط‌های مختلف اجتماعی و حرفه‌ای از جمله مدارس، اهمیت ویژه‌ای دارد. این اصول اخلاقی شامل مواردی نظیر صداقت، مسئولیت‌پذیری، احترام به دیگران، و تلاش مستمر در جهت تحقق اهداف است. در محیط آموزشی، این اصول می‌توانند تأثیرات عمیق و مثبتی بر پیوند دانش‌آموزان با مدرسه و بهبود اخلاق تحصیلی آنان داشته باشند (۲۱). زمانی که محیط مدرسه بر اصول اخلاقی اسلامی استوار باشد، دانش‌آموزان در یک فضای حمایت‌کننده و ارزش‌مدار رشد می‌کنند (۲۲). این محیط اخلاقی موجب می‌شود که دانش‌آموزان احساس تعلق بیشتری نسبت به مدرسه داشته باشند و در فعالیت‌های آموزشی و اجتماعی مشارکت بیشتری کنند (۲۳). اصول اخلاقی اسلامی، مانند

احترام به معلمان و هم‌کلاسی‌ها و تلاش برای بهترین عملکرد، می‌توانند موجب ایجاد یک فضای آموزشی مثبت و سازنده شوند که در آن دانش‌آموزان به طور فعال‌تری در یادگیری مشارکت می‌کنند. از طرف دیگر، هنگامی که دانش‌آموزان در محیطی رشد می‌کنند که براساس اصول اسلامی بنا شده است، ارزش‌هایی مانند صداقت، مسئولیت‌پذیری، و تلاش برای پیشرفت به طور طبیعی در رفتارهای آن‌ها نهادینه می‌شود. این اصول به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا با انضباط بیشتری به تحصیلات خود بپردازند و در مواجهه با چالش‌های تحصیلی با روحیه‌ای قوی‌تر عمل کنند. به عبارت دیگر، اخلاق کار اسلامی می‌تواند موجب ارتقای انگیزه تحصیلی و بهبود عملکرد علمی دانش‌آموزان شود، زیرا این اصول به طور مستقیم بر رفتار و نگرش آنان نسبت به یادگیری و مسئولیت‌های تحصیلی تأثیر می‌گذارد، بنابراین تأثیر اخلاق کار اسلامی بر پیوند با مدرسه و اخلاق تحصیلی به عنوان یکی از جنبه‌های مهم این پژوهش، می‌تواند به درک بهتر از نقش اصول اخلاقی در ارتقای کیفیت آموزشی و تقویت روابط میان دانش‌آموزان و محیط مدرسه کمک کند (۲۴). بررسی این موضوع می‌تواند به توسعه استراتژی‌های مؤثری برای بهبود محیط آموزشی و افزایش موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان منجر شود.

در این میان بافت اخلاقی سازمان نقش مهمی در شکل‌گیری و تقویت محیط‌های آموزشی و کاری ایفا می‌کند؛ بافت اخلاقی سازمان به مجموعه‌ای از اصول و ارزش‌هایی اطلاق می‌شود که بر رفتار و تعاملات درون یک سازمان حاکم است. این بافت شامل انتظارات فرهنگی، رفتارهای مورد تأکید و الگوهای مدیریتی است که به طور کلی در فضای سازمانی نهادینه شده است (۲۵). در محیط‌های آموزشی مانند مدارس، بافت اخلاقی سازمان می‌تواند به طور قابل توجهی بر اخلاق کار اسلامی، پیوند با مدرسه و اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان، کیفیت تعاملات، محیط یادگیری، و نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه تأثیر بگذارد (۲۶). نقش بافت اخلاقی سازمان در این پژوهش به عنوان متغیر میانجی بسیار حائز اهمیت است، زیرا

این بافت می‌تواند به‌عنوان یک عامل میانجی در ارتباط بین اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه و اخلاق تحصیلی عمل کند (۲۷). بافت اخلاقی سازمانی مدرسه به‌طور مستقیم بر نحوه اجرای اصول اخلاقی اسلامی و ارتباط آن بر دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد (۲۸). به عبارتی دیگر، بافت اخلاقی مثبت و اصولی می‌تواند موجب تقویت پیوند دانش‌آموزان (۲۹) با مدرسه و ارتقای اخلاق تحصیلی (۳۰) آن‌ها شود. بنابراین، ضرورت انجام این پژوهش در پاسخ به چالش‌های موجود در نظام آموزشی است که شامل ضعف در اخلاق تحصیلی، کاهش تعلق به مدرسه و افت انگیزه در میان دانش‌آموزان می‌شود. با توجه به نقش مهم اخلاق در موفقیت‌های تحصیلی و اجتماعی، شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقای این اخلاق، ازجمله اخلاق کار اسلامی و بافت اخلاقی سازمان، ضروری به نظر می‌رسد. ازاین‌رو، این تحقیق با هدف بهبود وضعیت محیط‌های آموزشی و ارائه راهبردهایی برای تقویت پیوند مدرسه و دانش‌آموز، می‌تواند گامی مؤثر در رفع این مشکلات

باشد، به‌علاوه، بررسی این نقش میانجی‌گری به ما کمک می‌کند تا بفهمیم چگونه اصول اخلاقی اسلامی می‌توانند از طریق بافت اخلاقی سازمانی به‌طور مؤثرتر بر تعاملات و رفتارهای تحصیلی تأثیر بگذارند و به بهبود محیط آموزشی و کیفیت یادگیری مساعدت نمایند. در این زمینه، سؤالاتی همچون چگونه اصول اخلاقی اسلامی می‌توانند از طریق بافت اخلاقی سازمانی مدارس بر پیوند دانش‌آموزان با مدرسه و ارتقای اخلاق تحصیلی آنان تأثیر بگذارند؟ و چگونه بافت اخلاقی سازمان می‌تواند به‌عنوان یک عامل میانجی در این فرآیند عمل کند؟ ازجمله مسائل کلیدی هستند که پاسخ به آن‌ها می‌تواند به ارائه راهکارهای مؤثر برای بهبود محیط‌های آموزشی و ارتقای سطح تحصیلی دانش‌آموزان منجر شود. این پژوهش به دنبال روشن‌ساختن این مسائل بر اساس مدل مفهومی ذیل، برای بهبود شرایط آموزشی است که کاربردی آن می‌تواند تأثیرات مثبت و پایدار بر موفقیت تحصیلی و رشد فردی دانش‌آموزان داشته باشد.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش

این پژوهش از لحاظ هدف در زمره تحقیقات کاربردی و از لحاظ شیوه گردآوری یافته‌ها با رویکرد کمی و روش همبستگی اجرا شد. جامعه آماری پژوهش شامل دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه ناحیه ۴ شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳ بوده است. در میان آن‌ها تعداد ۳۹۰ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای به‌عنوان نمونه پژوهش

انتخاب شدند. ابزار گردآوری یافته‌های این پژوهش شامل پرسشنامه‌ها به شرح ذیل بوده است:

۱. پرسشنامه بافت اخلاقی سازمان: پرسشنامه بافت اخلاقی سازمان توسط هانت و همکاران^۱ در قالب ۵ گویه بسته بسته پاسخ تدوین شده است (۳۱). روش نمره‌گذاری این پرسشنامه به صورت طیف پنج درجه‌ای لیکرت کاملاً مخالفم

1. Hunt, Wood & Chonko

روش تحلیل عاملی تأییدی مطلوب گزارش شد و پایایی برای کل مقیاس ۰/۸۹ به دست آمد (۳۵).

۴. پرسشنامه اخلاق تحصیلی: پرسشنامه اخلاق تحصیلی در سال ۱۳۸۹ توسط گل‌پرور به منظور سنجش میزان رعایت استانداردهای اخلاقی در حوزه تحصیل ساخته شده است. این پرسشنامه دارای ۸ سؤال است و جواب هر سؤال به صورت طیف لیکرت هفت درجه‌ای از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم می‌باشد. حداقل نمره در این پرسشنامه ۸ و حداکثر آن ۵۶ است. روایی محتوایی و صوری این پرسشنامه در پژوهش گل‌پرور تأیید شده است و پایایی آن براساس آزمون آلفای کرونباخ ۰/۸۹ محاسبه گردیده است (۵).

فرآیند انجام این تحقیق با تعریف مسئله و هدف‌گذاری آغاز شد، جایی که ارتباط میان اخلاق کار اسلامی، پیوند با مدرسه، و اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان با نقش واسطه‌ای بافت اخلاقی سازمان مشخص گردید. چارچوب مفهومی پژوهش با تمرکز بر این متغیرها طراحی و روابط احتمالی آن‌ها ترسیم شد. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دوره دوم متوسطه ناحیه ۴ شهر اصفهان بود و نمونه‌ای به تعداد ۳۹۰ نفر با روش خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب گردید. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌های استاندارد بود که روایی و پایایی آن‌ها بررسی و تأیید شد. داده‌ها با استفاده از آزمون‌های توصیفی و استنباطی تحلیل شدند و مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزارهای SPSS و SmartPLS برای آشکارسازی روابط مستقیم و غیرمستقیم میان متغیرها به کار رفت. در نهایت، نتایج تحلیل‌ها مبنای ارائه پیشنهادهایی عملی برای ارتقای اخلاق تحصیلی و تقویت پیوند دانش‌آموزان با مدرسه قرار گرفت.

(۱) تا کاملاً موافقم (۵) نمره‌گذاری شده است. مینیمم نمره در این پرسشنامه ۵ و ماکزیمم نمره ۲۵ می‌باشد. روایی و پایایی پرسشنامه در پژوهش سرمد و بازرگان مورد ارزیابی قرار گرفته است، نتایج حاصل از بررسی روایی نشان‌دهنده این است که همه بارهای عاملی سؤالات پرسشنامه بالای ۰/۵ می‌باشد و دارای روایی عاملی مطلوبی است همچنین آلفای کرونباخ مورد اندازه‌گیری برای این سؤالات برابر ۰/۸۰۲ بوده که نشان‌دهنده پایایی مطلوب سؤالات است (۳۲).

۲. پرسشنامه اخلاق کار اسلامی: پرسشنامه اخلاق اسلامی کار توسط یوسف (Yousef) در سال ۲۰۰۱ ساخته شد. این پرسشنامه دارای ۱۷ سؤال و تک مؤلفه‌ای می‌باشد. سؤالات پرسشنامه براساس طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (کاملاً موافقم (۱) تا کاملاً مخالفم (۵)) طراحی شده است. حداقل نمره در این پرسشنامه ۱۷ و حداکثر آن ۸۵ است و نمرات بیشتر نشان‌دهنده رعایت بیشتر اخلاق اسلامی در کار است و برعکس. روایی این پرسشنامه در پژوهش‌های متعددی تأیید شده و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ ۰/۸۷ می‌باشد (۳۳).

۳. پرسشنامه پیوند با مدرسه: پرسشنامه پیوند با مدرسه توسط براون و ایوانز (Brown & Evans)، در قالب چهار خرده مقیاس (تعهد، توان، تعلق و باور به قواعد) و ۱۶ سؤال بسته پاسخ و براساس یک مقیاس پنج درجه‌ای از کاملاً مخالفم (۱) تا کاملاً موافقم (۵) میزان پیوند دانش‌آموزان با مدرسه را می‌سنجد. حداقل نمره در این پرسشنامه ۱۶ و حداکثر آن ۸۰ است و نمرات بیشتر نشان‌دهنده پیوند بیشتر با مدرسه است و برعکس. در مطالعه براون و ایوانز روایی به روش تحلیل عاملی مورد تأیید قرار گرفت و ضریب پایایی این مقیاس با استفاده از روش آلفای کرونباخ برابر ۰/۸۶ گزارش شد (۳۴). در ایران نیز در پژوهش سماوی روایی مقیاس به

شکل ۲. فرآیند انجام تحقیق

یافته ها

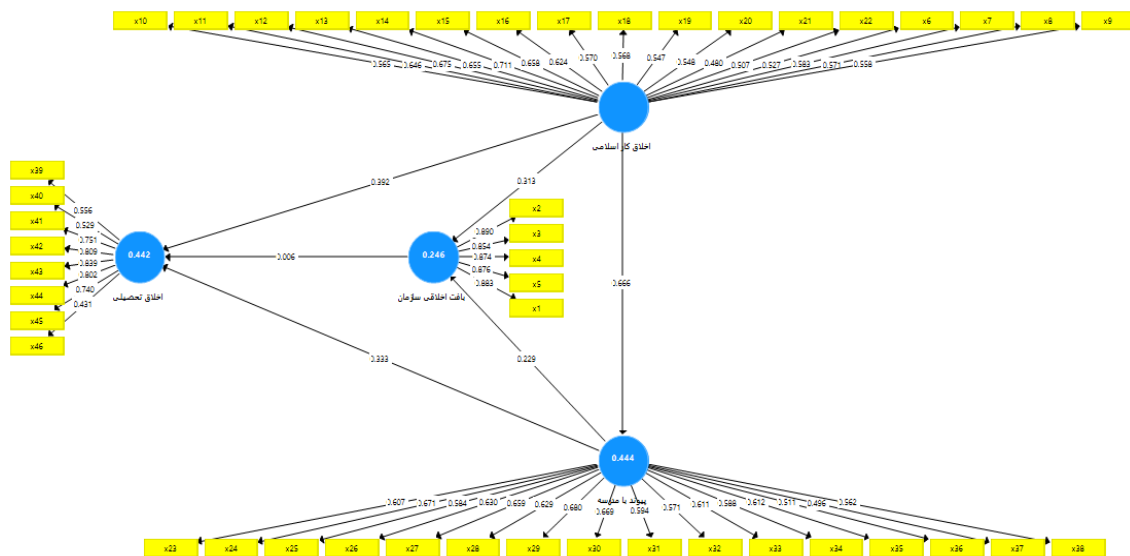
جدول ۱. شاخص های میانگین و انحراف معیار متغیرها

نتیجه	آزمون کالموگروف اسمیرنوف		شاخص های نرمالیتی		انحراف معیار	میانگین	متغیرها
	sig	Z	چولگی	کشیدگی			
تأیید	۰/۶۸۷	۰/۷۱۴	۱/۹۳۷	-۰/۵۵۹	۵/۳۱	۷۸/۵۱	اخلاق کار اسلامی
تأیید	۰/۵۸۱	۱/۲۶۶	۱/۵۱۱	-۰/۵۶۱	۴/۰۴	۴۵/۹۶	پیوند با مدرسه
تأیید	۰/۶۸۹	۰/۷۲۴	۱/۸۳۷	-۰/۵۵۶	۴/۰۲	۴۱/۴۹	بافت اخلاقی سازمان
تأیید	۰/۷۸۱	۰/۷۳۲	۱/۶۴۵	-۰/۵۶۸	۵/۶۸	۳۱/۷۸	اخلاق تحصیلی

این است که در فاصله ۲- تا ۲ قرار دارند، بنابراین توزیع داده ها در متغیرهای پژوهش از توزیع نرمال پیروی می کند. به علاوه نتایج آزمون کالموگروف - اسمیرنوف جهت بررسی نرمال بودن توزیع نمرات آورده شده است. براساس نتایج مندرج در جدول، سطح معناداری آماره محاسبه شده برای تمامی متغیرها بزرگتر از ۰/۰۵ می باشد، بنابراین فرض نرمال بودن توزیع نمرات پذیرفته می شود.

- **تحلیل استنباطی یافته ها:** برای ارزیابی اعتبار مدل های اندازه گیری، مقادیر خاصی محاسبه می شود و در صورتی که شرایط برآورده شود، می توان ادعا کرد که مدل اندازه گیری از شرایط مناسب و مطلوبی برخوردار است.

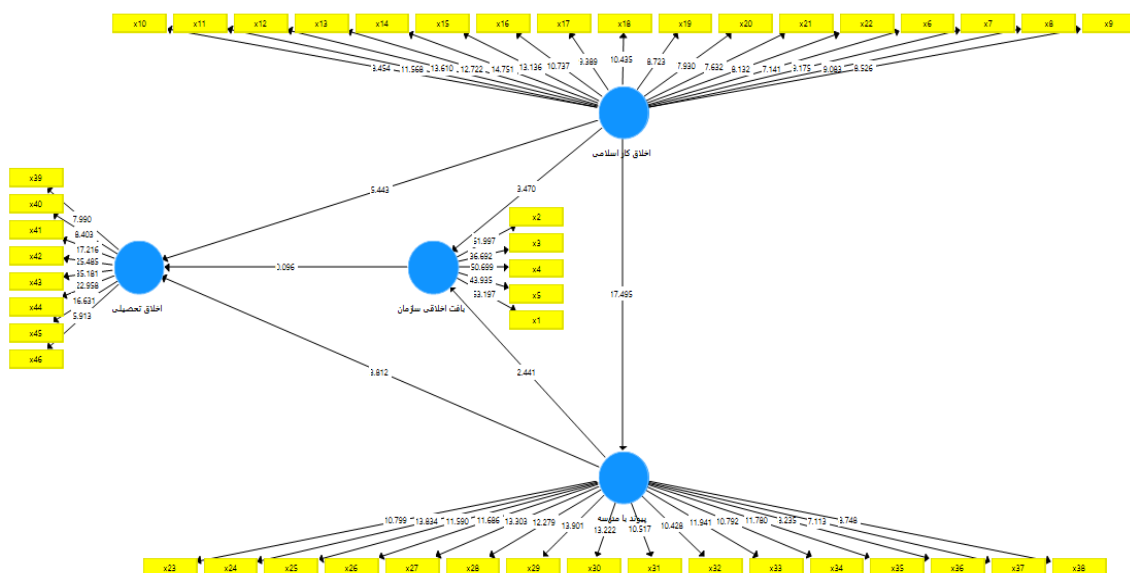
توصیف متغیرهای پژوهش از آن جهت دارای اهمیت هستند که نتایج آزمون فرضیه های پژوهش براساس آن ها و شاخص های این متغیرها استخراج می گردد. داده های تحقیق دارای مقیاس فاصله ای هستند. برای توصیف متغیرهای پژوهش از شاخص های مرکزی و پراکندگی استفاده شده است که در ادامه به آن ها پرداخته شده است. همان گونه که در جدول شماره ۱ مشاهده می شود در متغیر اخلاق کار اسلامی، میانگین و انحراف معیار، به ترتیب ۷۸/۵۱ و ۵/۳۱، در متغیر پیوند با مدرسه به ترتیب ۴۵/۹۶ و (۴/۰۴)، در متغیر بافت اخلاقی سازمان به ترتیب ۴۱/۴۹ و (۴/۰۲) و در متغیر اخلاق تحصیلی به ترتیب ۳۱/۷۸ و (۵/۶۸) می باشد. در جدول بالا شاخص چولگی و کشیدگی در متغیرهای پژوهش حاکی از

شکل ۳. مدل در حالت تخمین ضرایب استاندارد

شکل شماره ۳، مدل تحلیل عاملی تأییدی چندسطحی و معادلات ساختاری را در حالت تخمین ضرایب استاندارد نشان می‌دهد. با توجه به مدل ترسیم شده متغیرهای اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه نقش مستقل و متغیر اخلاق تحصیلی به صورت تکبعدی نقش متغیر وابسته و متغیر بافت

اخلاقی سازمان نقش میانجی این تحقیق را ایفا می‌کنند. طبق این مدل، به ضرایبی که از روابط بین متغیرهای اصلی (بیضی) و ابعاد آن‌ها (مستطیل) به وجود می‌آیند بار عاملی گویند و ضرایب بین متغیرهای اصلی، ضرایب مسیر یا معادلات ساختاری می‌باشند.

شکل ۴. مدل در حالت تخمین ضرایب معنی‌داری

شکل شماره ۴، تمامی معادلات اندازه‌گیری (بارهای عاملی و ضرایب مسیر) را با استفاده از آماره T، آزمون می‌کند. براساس این مدل، بار عاملی همه متغیرهای پژوهش با توجه به اینکه

مقدار آماره T خارج بازه ۱/۹۶ - تا ۱/۹۶ قرار گرفته است، در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار می‌باشد.

جدول ۲. محاسبه اعتبار همگرایی مدل

متغیرها	آلفای کرونباخ	ضریب راهو	پایایی ترکیبی	میانگین واریانس استخراج شده
اخلاق کار اسلامی	۰/۸۸۲	۰/۸۸۱	۰/۹۱۵	۰/۶۵۱
پیوند با مدرسه	۰/۹۰۶	۰/۹۱۲	۰/۹۳۴	۰/۷۷۹
بافت اخلاقی سازمان	۰/۸۸۵	۰/۹۰۹	۰/۹۱۰	۰/۶۲۹
اخلاق تحصیلی	۰/۹۳۳	۰/۹۳۵	۰/۹۳۸	۰/۵۱۱

براساس مطالعات تابر (Taber)، زمانی که آلفای کرونباخ هر سازه بالاتر از ۰/۶ باشد می‌توان گفت که آن سازه از پایایی مناسبی برخوردار است (۳۶). با توجه به نتایج جدول شماره ۲ که ضریب آلفای کرونباخ همه متغیرهای پژوهش بالاتر از ۰/۶ است می‌توان ادعا کرد که همه ابعاد مدل از این نظر دارای پایایی مناسبی می‌باشند. جوزف‌هیر (Joseph Hair) و همکاران، معتقدند که ضریب راهو هریک از سازه‌های مدل زمانی که بالای ۰/۷ باشند، مورد تأیید هستند (۳۷)، نتایج جدول نشان می‌دهد که هر چهار متغیر در این پژوهش تأیید

شدند. با استناد به مطالعات باگوزی و یی (Baggozi & Yi)، زمانی که پایایی ترکیبی سازه‌ها بالای ۰/۶ باشد آن سازه از پایایی مناسبی برخوردار است (۳۸). با توجه به نتایج جدول همه ابعاد مدل بالای ۰/۶ می‌باشند بنابراین از پایایی مناسبی برخوردارند. با توجه به مطالعات کلاین، میانگین استخراج شده سازه‌های مدل بالای ۰/۵ مورد تأیید می‌باشند. براساس نتایج مندرج در جدول (۲) میانگین‌های واریانس همه ابعاد مدل بالای عدد مذکور بوده است، بنابراین از این نظر نیز مورد تأیید می‌باشند.

جدول ۳. محاسبه اعتبار واگرایی مدل پژوهش

متغیرها	اخلاق کار اسلامی	پیوند با مدرسه	بافت اخلاقی سازمان	اخلاق تحصیلی
اخلاق کار اسلامی	۰/۸۰۷			
پیوند با مدرسه	۰/۴۱۵	۰/۸۸۳		
بافت اخلاقی سازمان	۰/۳۶۹	۰/۵۲۷	۰/۷۹۳	
اخلاق تحصیلی	۰/۶۰۵	۰/۴۷۴	۰/۴۶۴	۰/۵۵۸

جوزف هیر معتقد بود زمانی که قطر جدول در شاخص فورنل و لارکر بزرگتر از زیر مجموعه‌ی خودش باشد سازه‌های مدل از روایی مناسبی برخوردار می‌باشند (۳۹). براساس یافته‌های

مندرج در جدول (۳)، همه ابعاد مدل از لحاظ شاخص روایی واگرا تأیید شده‌اند.

جدول ۴: شاخص‌های برازش مدل

شاخص‌های برازش مدل	نماد	مقدار برآورد شده	حد مجاز
ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب	SRMR	۰/۰۸۹	کمتر از ۰/۱۲
برازندگی نرم شده	NFI	۰/۹۱۹	بیشتر از ۰/۸
برازندگی مدل	GOF	۰/۶۷۳	بیشتر از ۰/۳۶

شاخص GOF نشان‌دهنده سازگاری بین کیفیت مدل ساختاری و مدل اندازه‌گیری است و مقدار مناسب این شاخص برای مدل ۰/۳۶ یا بیشتر است. مقدار شاخص GOF در مدل پژوهش حاضر ۰/۶۷ است که نشان‌دهنده برازندگی مناسب

مدل است. شاخص دیگر برازندگی مدل SRMR است که حد مجاز آن ۰/۱۲ است. در مدل پژوهش حاضر، مقدار SRMR برابر با ۰/۰۸۹ است و این مقدار کمتر از حد مجاز است، بنابراین نشان‌دهنده برازندگی مناسب مدل است. به‌طور کلی، با

توجه به سه شاخص برزندگی، می‌توان گفت که داده‌های این پژوهش با ساختار عاملی و زیرساخت نظری تحقیق تطابق خوبی دارد و این موضوع نشان‌دهنده هماهنگی سؤالات با سازه‌های نظری است.

جدول ۵. تحلیل فرضیات تحقیق

فرضیات پژوهش			معادلات ساختاری			کیفیت معادلات ساختاری		
بتا	T	sig	R^2	R^2_{adj}	F	Q		
۰/۷۱	۲۸/۰۱	۰/۰۰۰	۰/۵۷۰	۰/۵۶۷	۰/۶۱۱	۰/۵۰۰	اخلاق کار اسلامی ← اخلاق تحصیلی	
۰/۵۵	۱۵/۶۳	۰/۰۰۰	۰/۳۱۲	۰/۳۱۱	۰/۴۵۴	۰/۵۸۳	پیوند با مدرسه ← اخلاق تحصیلی	
۰/۶۲	۲۳/۰۴	۰/۰۰۰	۰/۵۲۰	۰/۵۱۶	۰/۲۸۸	۰/۴۶۱	اخلاق کار اسلامی ← پیوند با مدرسه	
۰/۱۲	۳/۰۴	۰/۰۱۴	۰/۷۳۷	۰/۷۳۵	۰/۳۵۰	۰/۴۰۶	بافت اخلاقی سازمان ← اخلاق تحصیلی	
۰/۵۲	۱۳/۰۲	۰/۰۱۱	۰/۵۴۲	۰/۶۲۴	۰/۵۱۹	۰/۵۸۹	بافت اخلاقی ← اخلاق کار اسلامی	
۰/۳۰	۷/۳۵	۰/۰۰۸	۰/۴۳۲	۰/۶۱۴	۰/۱۵۰	۰/۳۹۷	بافت اخلاقی ← پیوند با مدرسه	

بزرگ معرفی کرده‌اند. نتایج جدول (۵) حاکی از این است که بین متغیرهای اخلاق کار اسلامی و اخلاق تحصیلی ۰/۶۱ اثر بزرگ، بین متغیر پیوند با مدرسه و اخلاق تحصیلی ۰/۴۵۴ اثر بزرگ، بین اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه ۰/۲۸۸ اثر متوسط و بین متغیر بافت اخلاقی سازمان با متغیرهای اخلاق تحصیلی ۰/۳۵۰ اثر بزرگ، اخلاق کار اسلامی ۰/۵۱۹ اثر بزرگ و پیوند با مدرسه ۰/۱۵۰ اثر متوسط داشته است.

– آزمون سوبل (Sobel Test) و اثر متغیر میانجی: در این بخش، متغیر میانجی بافت اخلاقی سازمان به‌عنوان رابط بین متغیرهای مستقل اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه و متغیر وابسته اخلاق تحصیلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که به چه میزان بر رابطه متغیرهای مستقل و وابسته تأثیر می‌گذارد. بنابراین آنچه در زمینه محاسبه اثر غیرمستقیم توضیح داده می‌شود همان نقش میانجی است. یکی از پرکاربردترین روش‌ها برای این منظور آزمون سوبل است.

برای این شاخص (R^2) و (R^2_{adj}) مقادیر بزرگ‌تر از ۰/۶۷ قوی، بزرگ‌تر از ۰/۳۳ متوسط و کمتر از ۰/۱۹ ضعیف تلقی می‌شود. بر این اساس می‌توان گفت اخلاق کار اسلامی به تنهایی ۰/۵۷ از واریانس اخلاق تحصیلی، ۰/۵۲ از واریانس پیوند با مدرسه را توضیح داده است. پیوند با مدرسه، ۰/۳۱ از واریانس اخلاق تحصیلی، و بافت اخلاقی سازمان، ۰/۷۳ از واریانس اخلاق تحصیلی، ۰/۵۴ از واریانس اخلاق کار اسلامی و ۰/۴۳ از واریانس پیوند با مدرسه را پیش‌بینی می‌کند. در شاخص (Q^2)، مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۳ به ترتیب میزان ضعیف، متوسط و قوی بودن قدرت پیش‌بینی مدل ساختاری را ارائه می‌دهند. مقادیر به دست آمده از این شاخص در جدول (۵)، نمایش داده شده است. نتایج به دست آمده نشان می‌دهد کیفیت مدل ساختاری اخلاق کار اسلامی بر اخلاق تحصیلی ۰/۵۰۰ (قوی)، پیوند با مدرسه بر اخلاق تحصیلی ۰/۵۸۳ (قوی)، اخلاق کار اسلامی بر پیوند با مدرسه ۰/۴۶۱ (قوی)، بافت اخلاقی سازمان بر اخلاق تحصیلی ۰/۴۰۶ (قوی)، بافت اخلاقی بر اخلاق کار اسلامی ۰/۵۸۹ (قوی) و بافت اخلاقی بر پیوند با مدرسه ۰/۳۹۷ (متوسط) بوده است. مورد دیگر معیار ارزیابی مدل درونی، اندازه اثر (F^2) می‌باشد که حاکی از تغییر در میزان (R^2) پس از حذف یک متغیر پنهان برون‌زای مشخص از مدل است. هنسler و همکاران (۲۰۱۶) مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۳ را به ترتیب اثرات کوچک، متوسط و

جدول ۶: نتایج آزمون سوبل و بررسی اثر متغیر میانجی

فرضیه‌های میانجی	بتا	آزمون سوبل		وضعیت	جهت
		آماره سوبل	سطح معناداری		
اخلاق کار اسلامی ← بافت اخلاقی سازمان ← اخلاق تحصیلی	۰/۳۰۱	۱۰/۴۳۲	۰/۰۰۲	تأیید	مثبت
پیوند با مدرسه ← بافت اخلاقی سازمان ← اخلاق تحصیلی	۰/۲۸۷	۹/۴۴۶	۰/۰۰۰	تأیید	مثبت

براساس نتایج جدول (۶)، اثر غیر مستقیم اخلاق کار اسلامی بر اخلاق تحصیلی به واسطه بافت اخلاقی سازمان برابر (۰/۳۰۱) است و مقدار آماره سوبل در سطح اطمینان ۰/۹۵ معنادار شده است ($Sobel = 10/432, Sig = 0/002 < 0/05$) در نتیجه می‌توان گفت که اخلاق کار اسلامی بر اخلاق تحصیلی با توجه به نقش میانجی بافت اخلاقی سازمان تأثیر معناداری دارد و فرضیه تحقیق تأیید می‌شود. مقدار بتا (۰/۳۰۱) نشان از مثبت بودن این اثر می‌باشد. نتایج برای بررسی اثر غیر مستقیم پیوند با مدرسه بر اخلاق تحصیلی به واسطه بافت اخلاقی سازمان برابر (۰/۲۸۷) محاسبه شده است و مقدار آماره سوبل برای این فرضیه نیز در سطح اطمینان ۰/۹۵ معنادار شده است ($Sobel = 9/446, Sig = 0/000 < 0/05$) بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که پیوند با مدرسه بر اخلاق تحصیلی با توجه به نقش میانجی بافت اخلاقی سازمان تأثیر مثبت و معناداری دارد و فرضیه تحقیق تأیید می‌شود. مقدار بتا (۰/۲۸۷) نشان از مثبت بودن این اثر می‌باشد.

بحث

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی بافت اخلاقی سازمان در ارتباط بین اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه با اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان بوده است. نتایج پژوهش برای فرضیه اول نشان داد که اخلاق کار اسلامی بر اخلاق تحصیلی اثر مثبت و معناداری دارد ($P < 0/05$). این به این معنی است که اصول اخلاقی همچون صداقت، مسئولیت‌پذیری، و نظم که در اخلاق کار اسلامی مطرح می‌شوند، می‌توانند تأثیر مستقیمی بر رفتارهای تحصیلی دانش‌آموزان داشته باشند. از نظر کاربردی، این یافته‌ها می‌توانند به معلمان و

سیاست‌گذاران کمک کنند تا برنامه‌های آموزشی به‌ویژه تقویت انگیزه و رفتارهای مثبت تحصیلی را با تأکید بر این اصول طراحی کنند. نوآوری این تحقیق در این است که اخلاق کار اسلامی را به‌عنوان یک عامل مؤثر در بهبود اخلاق تحصیلی معرفی می‌کند که می‌تواند در نظام‌های آموزشی به‌طور خاص به کار گرفته شود. نتایج این بخش از پژوهش با تحقیق رستگار و همکاران (۲۲) از این حیث که نشان دادند زمانی که محیط مدرسه بر اصول اخلاقی اسلامی استوار باشد، دانش‌آموزان در یک فضای حمایت‌کننده و ارزش‌مدار رشد می‌کنند و همچنین ایزاتی (۲۵) نشان از همسویی دارد. جهت تبیین این یافته پژوهشی می‌توان گفت که وجود اخلاق کار اسلامی در مدارس می‌تواند به ایجاد یک فضای آموزشی سالم و حمایتی کمک کند. این محیط اخلاقی موجب ارتقاء انگیزه و تعهد دانش‌آموزان به تحصیلاتشان می‌شود و همچنین می‌تواند به بهبود تعاملات میان دانش‌آموزان و معلمان منجر گردد. با توجه به این محیط اخلاقی، دانش‌آموزان ممکن است به‌طور طبیعی به رفتارهای تحصیلی مطلوب‌تری روی آورند که نتیجه آن افزایش کیفیت یادگیری و موفقیت تحصیلی است. یافته دیگر این پژوهش نشان داد که پیوند با مدرسه بر اخلاق تحصیلی اثر مثبت و معناداری دارد ($P < 0/05$). این یافته به این معناست که هرچه احساس تعلق دانش‌آموزان به مدرسه بیشتر باشد، رفتارهای تحصیلی مطلوب‌تری از آن‌ها مشاهده می‌شود. از نظر کاربردی، این نتیجه اهمیت ایجاد محیط‌های مدرسه‌ای دوستانه و حمایت‌گر را نشان می‌دهد. وقتی دانش‌آموزان احساس کنند که در مدرسه مورد پذیرش، توجه و احترام قرار دارند، انگیزه بیشتری برای رعایت اصول اخلاقی و دستیابی به اهداف تحصیلی از خود نشان می‌دهند. این پژوهش همچنین راهکارهای جدیدی برای ارتقای محیط‌های

آموزشی از طریق تقویت ارتباطات انسانی و فرهنگی ارائه می‌دهد. به‌عنوان مثال، تشویق دانش‌آموزان به مشارکت در فعالیت‌های گروهی، افزایش ارتباطات مؤثر با معلمان و اجرای برنامه‌هایی که هویت اجتماعی مدرسه را تقویت می‌کنند، می‌تواند به‌طور غیرمستقیم تأثیر مثبتی بر اخلاق تحصیلی بگذارد. نتایج این بخش از پژوهش با تحقیقات بالگ (۱۶) و تامپسون (۱۷)، که در تحقیق خود نشان دادند اهمیت اخلاق تحصیلی در این است که پایه‌گذار رفتارهای مثبت در محیط مدرسه است و می‌تواند تأثیرات قابل توجهی بر پیوند دانش‌آموزان با مدرسه داشته باشد، نشان از همسویی دارد. در راستای تأیید این یافته پژوهشی می‌توان اذعان نمود که پیوند با مدرسه به معنای ارتباط عمیق و معنادار دانش‌آموزان با محیط آموزشی و نهاد آموزشی است، که شامل احساس تعلق، مشارکت در فعالیت‌های مدرسه و ارتباط مثبت با معلمان و همکلاسی‌ها می‌شود. رابطه مثبت و معنادار میان این دو متغیر به این معنی است که هرچه پیوند دانش‌آموزان با مدرسه قوی‌تر و مثبت‌تر باشد، احتمالاً اخلاق تحصیلی آنها نیز بهبود می‌یابد. این ارتباط می‌تواند به این دلیل باشد که احساس تعلق و حمایت از سوی مدرسه می‌تواند انگیزه دانش‌آموزان را برای تلاش بیشتر در تحصیل افزایش دهد و به آنها احساس مسئولیت بیشتری نسبت به وظایف تحصیلی خود بدهد. به عبارتی، پیوند قوی با مدرسه می‌تواند به تقویت رفتارهای تحصیلی مثبت و بهبود عملکرد تحصیلی منجر شود، زیرا دانش‌آموزان در محیطی حمایتی و انگیزشی قرار دارند که آنها را به تلاش و پیشرفت بیشتر تشویق می‌کند. یافته دیگر نشان داد که بین متغیرهای اخلاق کار اسلامی با پیوند با مدرسه رابطه معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). این نتیجه بیانگر آن است که اصول اخلاقی نظیر صداقت، مسئولیت‌پذیری، و احترام که در چارچوب اخلاق کار اسلامی تبیین می‌شوند، می‌توانند به شکل‌گیری احساس تعلق و ارتباط قوی‌تر دانش‌آموزان با مدرسه کمک کنند. از منظر کاربردی، تقویت این اصول می‌تواند محیط مدرسه را به فضایی صمیمانه‌تر و پرنرژی‌تر تبدیل کند، جایی که دانش‌آموزان با

تعهد بیشتری به تعاملات و فعالیت‌های مدرسه‌ای می‌پردازند. این نتیجه پژوهش همچنین نشان‌دهنده اهمیت تعامل میان ارزش‌های اخلاقی و بسترهای آموزشی است و می‌تواند به توسعه برنامه‌های فرهنگی - آموزشی منجر شود که اخلاق اسلامی را با اهداف تربیتی مدرسه هم‌راستا سازد. تأکید بر ایجاد فضاهایی که ارزش‌های اخلاقی با تعاملات اجتماعی مدرسه ترکیب شوند، از نوآوری‌های این پژوهش است که می‌تواند منجر به تحولات مثبتی در محیط‌های آموزشی شود. نتایج این بخش با پژوهش‌های صادقی (۱۰) و دوک (۱۱) همسو می‌باشد. نتایج دیگر نشان داد که بافت اخلاقی مدرسه با سه متغیر اخلاق تحصیلی، اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه رابطه مثبت و معناداری دارد ($P < 0/05$). این یافته نشان می‌دهد که محیط اخلاقی مدرسه، شامل هنجارها و ارزش‌های اخلاقی جاری در آن، نقش کلیدی در تقویت رفتارهای اخلاقی دانش‌آموزان، تعهدات تحصیلی و احساس تعلق به مدرسه ایفا می‌کند. از منظر عملی، این نتایج بر اهمیت ایجاد سیاست‌های اخلاق‌محور در مدارس تأکید می‌کند. تجهیز مدارس به برنامه‌های اخلاقی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی، مانند کارگاه‌های آموزش اخلاق، می‌تواند رفتارها و نگرش‌های مثبت در دانش‌آموزان را بهبود بخشد. نوآوری این یافته‌ها در این است که نشان می‌دهند بافت اخلاقی می‌تواند به‌عنوان یک واسطه عمل کرده و اثربخشی سایر متغیرهای آموزشی و اخلاقی را افزایش دهد. این یافته‌ها می‌توانند مبنای برنامه‌ریزی برای ایجاد محیط‌های اخلاقی‌تر و مؤثرتر در مدارس باشند. نتایج این بخش از پژوهش با یافته‌های تحقیق قاسم‌پور و همکاران (۲۶)، که در پژوهش خود به این نتایج دست یافتند که در محیط‌های آموزشی مانند مدارس، بافت اخلاقی سازمان می‌تواند به‌طور قابل توجهی بر اخلاق کار اسلامی، پیوند با مدرسه و اخلاق تحصیلی دانش‌آموزان، کیفیت تعاملات، محیط یادگیری، و نگرش دانش‌آموزان نسبت به مدرسه تأثیر بگذارد و چپ‌وینگ (۲۸)، همسو می‌باشد. رابطه مثبت و معنادار بین این متغیرها به این دلیل است که یک بافت اخلاقی قوی و مثبت در

اخلاقی اسلامی پشتیبانی می‌کند و فرهنگی ایجاد می‌کند که پیوند با مدرسه را تقویت می‌کند، این محیط مثبت باعث می‌شود که دانش‌آموزان به‌طور مؤثرتری به رفتارهای اخلاقی تحصیلی روی آورند. به عبارت دیگر، اگرچه اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه به‌طور مستقیم بر اخلاق تحصیلی تأثیر می‌گذارند، اما این تأثیرات از طریق بافت اخلاقی قوی‌تر و مثبت‌تر سازمان بهبود یافته و تقویت می‌شوند.

نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر به‌صورت جامع و دقیق بر اهمیت سه مؤلفه کلیدی: اخلاق کار اسلامی، پیوند با مدرسه و بافت اخلاقی مدرسه در بهبود رفتارهای اخلاقی و تحصیلی دانش‌آموزان تأکید دارد. این یافته‌ها نشان داد که اصول اخلاقی اسلام نظیر صداقت، مسئولیت‌پذیری و احترام، به‌طور مستقیم و معنادار، نقش مهمی در ارتقای اخلاق تحصیلی دارند. اخلاق کار اسلامی نه‌تنها به‌عنوان یک عامل مستقل مؤثر عمل می‌کند، بلکه از طریق تعامل با بافت اخلاقی مدرسه و تقویت پیوند دانش‌آموزان با مدرسه، رفتارهای مثبت تحصیلی را نیز افزایش می‌دهد. رابطه معنادار میان پیوند با مدرسه و اخلاق تحصیلی، اهمیت ایجاد محیط‌های آموزشی حمایت‌گر و ارزش‌محور را برجسته می‌کند. احساس تعلق به مدرسه، به‌واسطه تعاملات مثبت و مشارکت فعال دانش‌آموزان در فعالیت‌های مدرسه، عاملی کلیدی در شکل‌گیری رفتارهای اخلاقی و دستیابی به موفقیت‌های تحصیلی است. مدارس می‌توانند با تأمین فضایی که در آن ارزش‌های اخلاقی اسلامی نهادینه شده‌اند، زمینه‌ساز تقویت پیوند و تعهد دانش‌آموزان شوند. یافته‌ها همچنین نشان دادند که بافت اخلاقی مدرسه نقش واسطه‌ای مهمی در تقویت اثرگذاری اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه بر اخلاق تحصیلی ایفا می‌کند. این محیط، شامل هنجارها، ارزش‌ها و فرهنگ سازمانی مدرسه، می‌تواند بستری مناسب برای انتقال و درونی‌سازی ارزش‌های اخلاقی فراهم کند. چنین بافتی، تعامل میان متغیرهای مطمح نظر در این تحقیق را تقویت کرده و منجر به ایجاد رفتارهای اخلاقی

سازمان آموزشی می‌تواند به تقویت پیوند دانش‌آموزان با مدرسه کمک کند. وقتی محیط مدرسه براساس اصول اخلاقی و ارزش‌های مثبت طراحی و مدیریت شود، دانش‌آموزان احساس می‌کنند که در یک فضای حمایتی و منصفانه قرار دارند، که این امر می‌تواند باعث افزایش تعلق آن‌ها به مدرسه و انگیزه برای مشارکت بیشتر در فعالیت‌های مدرسه شود. به عبارتی، بافت اخلاقی مثبت در سازمان می‌تواند به تقویت ارتباطات مثبت و ایجاد حس تعلق قوی‌تر در دانش‌آموزان کمک کند، که به نوبه خود پیوند آن‌ها با مدرسه را بهبود می‌بخشد. نهایتاً نتایج نشان داد که اثر غیر مستقیم اخلاق کار اسلامی و پیوند با مدرسه از طریق بافت اخلاقی سازمان بر اخلاق تحصیلی تأیید شده است ($P < 0/05$). این یافته به این معناست که محیط اخلاقی مدرسه می‌تواند نقش واسطه‌ای مؤثری در انتقال و تقویت ارزش‌های اخلاقی از سوی مدرسه به رفتار تحصیلی دانش‌آموزان ایفا کند. از منظر کاربردی، این نتیجه بر اهمیت تقویت بافت اخلاقی مدرسه از طریق توسعه برنامه‌های آموزشی، حمایت از تعاملات اخلاق‌محور و ایجاد فرهنگ سازمانی مثبت تأکید دارد. مدارس می‌توانند با فراهم کردن محیط‌هایی که در آن اصول اخلاقی رعایت می‌شود، نه‌تنها پیوند دانش‌آموزان با مدرسه را تقویت کنند، بلکه باعث ارتقای رفتارها و نگرش‌های اخلاقی آنان شوند. این یافته، نوآوری مهمی در نشان دادن اهمیت بافت اخلاقی به‌عنوان حلقه‌ای کلیدی در اثرگذاری متغیرهای اجتماعی و اخلاقی بر تحصیل دانش‌آموزان محسوب می‌شود و می‌تواند به سیاست‌گذاران در طراحی راهکارهای تربیتی جدید کمک کند. نتایج این بخش از پژوهش با نتایج تحقیقات قاسم پور و همکاران (۲۶)، چیوینگ (۲۸)، کو و بو (۲۹) و فرزانه و همکاران (۳۰) که به این نتایج دست یافتند که بافت اخلاقی مثبت و اصولی می‌تواند موجب تقویت پیوند دانش‌آموزان با مدرسه و ارتقای اخلاق تحصیلی باشد، همسو است. در راستای تأیید این یافته پژوهشی می‌توان ادعا کرد که بافت اخلاقی سازمان به‌عنوان میانجی، محیطی را فراهم می‌کند که در آن ارزش‌های اخلاقی اسلامی و پیوند با مدرسه به شکل مؤثرتری بر اخلاق تحصیلی تأثیر می‌گذارند. وقتی سازمان از اصول

پایدار در دانش‌آموزان می‌شود. نقش واسطه‌ای بافت اخلاقی مدرسه نشان داد که ترکیب ارزش‌های اخلاقی اسلامی با محیط‌های اخلاق‌محور می‌تواند تأثیرات عمیقی بر رفتارهای تحصیلی بگذارد. این یافته‌ها بر اهمیت مدیریت مبتنی بر اخلاق در مدارس تأکید می‌کند که نه تنها به تقویت اخلاق تحصیلی منجر می‌شود، بلکه زمینه‌ساز بهبود کیفیت آموزشی نیز خواهد بود. از دیدگاه نظری، این پژوهش با ارائه چارچوبی جدید، نشان داد که تعامل میان ارزش‌های اخلاقی، پیوند اجتماعی و بافت فرهنگی مدرسه، تأثیرات متقابل و تقویت‌کننده‌ای بر یکدیگر دارند. به عبارتی، این سه مؤلفه می‌توانند با ایجاد هم‌افزایی، به تحقق اهداف تربیتی و آموزشی کمک کنند. در نهایت، این پژوهش بر ضرورت توجه به یکپارچگی ارزش‌های اسلامی در نظام آموزشی تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که اصول اخلاقی اسلامی، در کنار تقویت پیوند اجتماعی و مدیریت اخلاقی در مدارس، می‌توانند بستری پایدار برای تربیت نسل‌های آگاه، مسئولیت‌پذیر و اخلاق‌مدار فراهم کنند. نتایج پژوهش افق‌های جدیدی را در طراحی برنامه‌های آموزشی مبتنی بر اخلاق و فرهنگ اسلامی گشوده و زمینه‌ساز پژوهش‌های آینده در این حوزه است. براساس یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌گردد که مدارس به صورت عملیاتی به تقویت پیوند اجتماعی دانش‌آموزان با مدرسه بپردازند و برنامه‌هایی را طراحی کنند که دانش‌آموزان احساس تعلق بیشتری به محیط آموزشی داشته باشند. ایجاد فعالیت‌های گروهی، پروژه‌های مشارکتی و برنامه‌های فرهنگی - اجتماعی که در آن ارزش‌های اخلاقی اسلامی به صورت غیر مستقیم آموزش داده شوند، می‌تواند به افزایش انگیزه و بهبود اخلاق تحصیلی کمک کند. همچنین پیشنهاد می‌شود مدیران مدارس با تقویت بافت اخلاقی و ایجاد فرهنگ سازمانی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی، فرصت‌های بیشتری برای انتقال این ارزش‌ها فراهم کنند. سیاست‌گذاران نیز می‌توانند با بازنگری در محتوای درسی، اصول اخلاق کار اسلامی را به صورت مفاهیم کاربردی و مرتبط با زندگی روزمره دانش‌آموزان در برنامه‌های درسی

ادغام کنند. در عین حال، پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی نیز مواجه بود. نمونه‌گیری پژوهش از دانش‌آموزان یک منطقه خاص ممکن است قابلیت تعمیم نتایج به سایر مناطق را محدود کند. همچنین، تأثیر متغیرهای اجتماعی و فرهنگی بیرون از مدرسه مانند خانواده و محیط زندگی بر اخلاق تحصیلی بررسی نشد که می‌تواند بر نتایج تأثیرگذار باشد. پژوهشگران آینده می‌توانند با انجام مطالعات مقایسه‌ای در مناطق مختلف و بررسی تأثیرات متغیرهای بیرونی، یافته‌های جامع‌تری ارائه دهند. این محدودیت‌ها نشان می‌دهد که درک همه‌جانبه از تعامل میان اخلاق اسلامی، پیوند اجتماعی و محیط آموزشی نیازمند بررسی عمیق‌تر و جامع‌تر است.

مشارکت نویسندگان

فهیمة سادات سجاد: جمع‌آوری داده‌ها، تدوین متن مقاله.
فاطمه عبدالهی: تجزیه و تحلیل داده‌ها و تحلیل آماری.
اعظم بختیاری رانی: طراحی ایده، نگارش و اصلاح مقاله.
نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ملاحظات اخلاقی

اطلاعات جامع در رابطه با دلایل تحقیق، نتایج، حفظ محرمانگی و نحوه انجام تحقیق به افراد داده شد و رضایت آگاهانه از شرکت کنندگان اخذ گردید.

بیانیه هوش مصنوعی

نویسندگان اعلام می‌دارند که در فرایند تحقیق، نگارش و ویرایش این مقاله، از هیچ‌گونه ابزار هوش مصنوعی استفاده نشده است.

References

1. Haas A. Now is the time for ethics in education. The CPA Journal. 2005; 75(6): 66.
2. Noer MU. Islamic work ethic: The role of religious principles on working performance in higher education. Borneo International Journal of Islamic Studies (BIJIS). 2022 May 1:1-20.
3. Josefová A. The importance of ethics in the process of education in today globalised society. In SHS Web of Conferences 2016 (Vol. 26, p. 01019). EDP Sciences.
4. Gülcan NY. Discussing the importance of teaching ethics in education. Procedia-Social and Behavioral Sciences. 2015; 174: 2622-5.
5. Golparvar, M. The Role of Educational Ethics in Relation between Educational Justice and Injustice with Educational Cheating: Structural Equation Modeling. Educational Psychology, 2015; 11(37): 51-67. [Persian]
6. Hallak J, Poisson M. Ethics and corruption in education: an overview. Journal of education for international development. 2005; 1(1): 1-3.
7. Puiu S, Ogarca RF. Ethics management in higher education system of Romania. Procedia Economics and Finance. 2015; 23: 599-603.
8. McNeely C. Connection to school. In: Moore KA, Lippman LH, editors. What do children need to flourish? Conceptualizing and measuring indicators of positive development. Boston (MA): Springer US; 2005. p. 289-303.
9. Hoseinabadi J, Nastiezaie N. The effectiveness of teaching six interpersonal skills on academic hope and students' sense of connectedness with school. Journal of Educational Psychology Studies. 2022; 19(47): 52-33. [Persian]
10. Sadeghi M, Beyranvand Z. The effects of positive group intervention on school bonding in the female students. Positive Psychology Research. 2017; 3(2): 19-36. [Persian]
11. Duke NN. Adolescent adversity, school attendance and academic achievement: School connection and the potential for mitigating risk. Journal of school health. 2020; 90(8): 618-629.
12. Brown CS, Usher EL, Coleman C, Han J. Perceptions of discrimination predict retention of college students of color: Connections with school belonging and ethnic identity. Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice. 2024; 26(1): 240-258.
13. Shayesteh Nia P, Shafizadeh H, Soleimani N. Identifying the Dimensions and Components of the School and Society Link Pattern based on the Grounded Theory. Sociology of Education. 2022; 7(2): 395-405. [Persian]
14. Sabzian S, Garavand H. The mediating role of academic ethics in the relationship between the perceptions of classroom quality and educational justice with educational citizenship behaviours. Journal of School Psychology. 2023; 12(4): 78-92. [Persian]
15. Shirzadi M, Sheikholeslami R. Academic Moral Civility: The Mediating Role of Academic Engagement in the Relationship between Academic Motivation and Academic Incivility. Ethics in Science and Technology 2021; 16 (1): 51-59.
16. Balg D. Moral Disagreement and Moral Education: What's the Problem? Ethical Theory and Moral Practice. 2024; 27(1): 5-24.
17. Thompson WC. Philosophical Foundations of Moral Education. In Handbook of Moral and Character Education 2025 (pp. 11-25). Routledge.
18. Farısı Mİ. Academic dishonesty in distance higher education: Challenges and models for moral education in the digital era. Turkish Online Journal of Distance Education. 2013; 14(4): 176-195.
19. Julia J, Supriatna E, Isrokatur I, Aisyah I, Nuryani R, Odebode AA. Moral education (2010-2019): A bibliometric study (part 1). Universal Journal of Educational Research. 2020; 8(6): 2554-2568.
20. Nucci L. Education for moral development. In Handbook of moral development 2006 Apr 21 (pp. 675-700). Psychology Press.
21. Ali AJ, Al-Owaihan A. Islamic work ethic: a critical review. Cross cultural management: An international Journal. 2008; 15(1): 5-19.
22. Rastgar A, Eynali M, Bagheri Garbollah H, Hemmati A. Investigate the Role of Islamic Work Ethics on the Turnover intention with an Emphasis on Employee Engagement as a Mediator. Organizational Behaviour Studies Quarterly. 2019; 8(2): 189-211. [Persian]
23. Omidvar A, Zahed Babolan A, Moeinikia M, Khaleghkhan A. Modeling the effect of the Islamic work ethics and school culture on teacher's job engagement with the mediate role of teacher's collective efficacy

- and professional commitment. *J School Psychol.* 2023; 12(4): 6–21. [Persian]
24. Izzati UA. The effect of Islamic work ethics on affective commitment of vocational high school teachers. In 1st Yogyakarta International Conference on Educational Management/Administration and Pedagogy (YICEMAP 2017) 2017 May (pp. 128-132). Atlantis Press.
25. Ganji SF, Ahanchian MR. Perception of the organization's ethical context effect on female employees' turnover intention with work values as the moderator. *Organizational Resources Management Researches.* 2016; 6(3): 129-152. [Persian]
26. Ghasempour Ganji SF, Kafashpour A, Babazadeh Sorkhan V. The effect of ethical context perceptions to the job response: emphasizing work value, (Case of Study: Female staff at Ferdowsi University of Mashhad). *Women's Studies Sociological and Psychological.* 2017; 14(4): 69-94.
27. Cheng PY, Yang JT, Wan CS, Chu MC. Ethical contexts and employee job responses in the hotel industry: The roles of work values and perceived organizational support. *International Journal of Hospitality Management.* 2013; 34: 108-115.
28. Cheung CK, Scherling SA. Job satisfaction, work values, and sex differences in Taiwan's organizations. *The Journal of Psychology.* 1999; 133(5): 563-575.
29. Koh HC, Boo EF. The link between organizational ethics and job satisfaction: A study of managers in Singapore. *Journal of Business Ethics.* 2001; 29(4): 309-24.
30. Farzaneh M, Moradi K, Mollaei R. The effect of ethical leadership on development of learning organization in urban high schools. *New educational approaches.* 2016; 11(2): 45-58. [Persian]
31. Hunt SD, Wood VR, Chonko LB. Corporate ethical values and organizational commitment in marketing. *Journal of marketing.* 1989; 53(3): 79-90.
32. Sarmad Z, Bazargan A, Hejazi E. Research methods in behavioral sciences. Tehran: Agah Publication; 2014. [Persian]
33. Zahoori, G. The application of social science research methods in management. Tehran: Mir Publication; 2000. [Persian]
34. Brown R, Evans WP. Extracurricular activity and ethnicity: Creating greater school connection among diverse student populations. *Urban Education.* 2002; 37(1): 41-58.
35. Samavi S. Testing and comparing the model of causal relationship with school, future perspective, academic self-efficacy beliefs with academic performance with the mediation of hope and mental health of male and female high school students in the city [dissertation]. Ahvaz: University of Ahvaz; 2012.
36. Taber KS. The use of Cronbach's alpha when developing and reporting research instruments in science education. *Research in science education.* 2018; 48(6): 1273-1296.
37. Hair JF, Black WC, Babin BJ, Anderson RE. Exploratory factor analysis. *Multivariate data analysis.* 2014; 7: 100.
38. Bagozzi RP, Yi Y. On the evaluation of structural equation models. *Journal of the academy of marketing science.* 1988; 16(1): 74-94.
39. Fornell C, Larcker DF. Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research.* 1981; 18(1): 39-50.